

GARBORG

ARNE

PAHOLAISELLE

LUVATTU

Arne Garborg
Paholaiselle luvattu

«Public Domain»

Garborg A.

Paholaiselle luvattu / A. Garborg — «Public Domain»,

Содержание

I	5
Конец ознакомительного фрагмента.	15

Arne Garborg

Paholaiselle luvattu

I

Vouti Niilo Pedersen oli soma ja väkevä mies. Hän ei tehnyt koskaan hyvää enempää, kuin hänen täytyi; mutta ei hän kumminkaan tehnyt pahaakaan enempää, mitä sai käymään päinsä, sanoi kansa. Hän ei ollut siis suuresti suosittu, mutta kansa kunnioitti kuitenkin voutiaan.

Kun hän siis ylevänä ja vankkana, leveine hartioineen ja pitkine harmaine hiuksineen, jotka riippuivat paksun, mustan nahkapäähineen alta, kävi pitkään ja harvaksen astuskellen ulkona, niin väistyi kansa syrjään ja tervehti häntä, kuten itse kuningasta. Ja kun hän tuli pahalle tuulelle, niin katsoa tuijotti hän muihin ihmisiin suurilla, terävillä silmillään niin, että ne oikein vaalenivat siitä. Suunsa oli aina kiinni kuin kiven sauma, eikä kukaan ollut nähnyt voudin naurahtavan. Hän oli harva-puheinen, vaan kova ääninen, ja mitä hän sanoi se oli sanottu.

Niilo Pedersen oli leskimies. Ja ne, jotka tunsivat ja muistivat hänen vaimonsa, sanoivat tämän olleen tavattoman sorean, vaan mustapintaisen ja ilkeä-katseisen. Aniharvoin saatiin häntä nähdä ja tuskin milloinkaan kirkossa. Voudin palvelusväki arveli rouvallaan olevan semmoisia asioita, joista ei kenenkään muun saisi tietää, ja hänen kuoltuaan kertoi huhu, että paholainen oli muka nähty hänen sairastushuoneessaan samana yönä, jona hän kuoli, ja siitä päättivät kohta kaikki ihmiset, että tuo musta, jäykkä rouva Margareta oli myynyt itsensä paholaiselle.

Voudilla oli vaimonsa kanssa tytär, jonka nimi oli Gunhilda, ja joka kaikin puolin oli äitinsä näköinen, vaan että hän oli vaaleapintaisempi ja kauniimpi. Mutta tämä tuli tietysti hänen nuoruudestaan, arveli kansa.

Ollessaan kymmenen vuotias, sattui Gunhilda kerran näkemään huoneen harjalla pöllöhoukan. Tyttö juoksi tupaan kertomaan tätä äitillensä. Äiti ei vastannut sanaakaan, vaan vaaleni heti kuin ruumis. Seuraavana aamuna sairastui hän kuolintautiinsa, ja ennenkun viikko oli lopussa, päätti hän päivänsä.

Sitten sai Gunhilda kasvaa vapaana. Isänsä ei hänestä paljoa huolinut ja sitäpaitsi oli ukko harvoin kotonakaan. Tyttö kiiti ja heiskalehti metsissä ja mäillä, kuin lintu, jonka vuoksi häntä ruvettiin sanomaankin villiksi eli metsistyneeksi lapseksi. Ainoat, joiden kanssa hän oleskeli ja viihtyi, oli palvelusväki, jotka kertoivat hänelle satuja ja opettivat iloisia lauluja. Muuten kasvoi hän saamatta paljon tietoa niissä aineissa, joita muut ihmiset harrastivat, ja niinpä sanottiinkin, että hän tuskin osasi "Isä meidän", kun hän rippikouluun meni. Hän oli kaunis, terve ja uljas; mutta silmissänsä oli työllä jotakin omituista, joka muistutti äidistään.

Rippikouluun meni hän viidentoista ijässä. Hänellä ei ollut paljon yhteyttä muun nuorison kanssa, sillä useat vaan pelkäsivät häntä; mutta yhtä iloinen oli hän kuitenkin. Hän ei välittänyt muista kuin yhdestä ainoasta työstä, ja se oli Signe Lid; häntä näet sen, Gunhilda kaihoksui. Signe Lid oli ystävällinen ja vaaleaverinen, lempeä katseinen ja lempeä koko olennessaan; pojat pitivätkin hänestä paljon. Bård Neset myöskin oli yksi niistä, jotka loivat suosion silmäyksiä Signeen. Mutta tämäpä juuri ei ollutkaan Gunhildalle mieluista. Kun Bård istui ja silmäili Signeä, sai Gunhilda ikäänkuin piston rintaansa. Gunhilda koki yhä enemmän ja enemmän vetää Bård'in silmäilyjä puoleensa. Bård tajusikin vihdoin tämän ja piti sen oivallisena tuumana. Onhan kaikille hyvä asia olla kauneiden neitojen miellykkeenä; mutta vielä jalommalta tuntuu olla semmoisen tytön lemmittynä, kuin Gunhilda Niilontytär oli.

Kuluipa aikaa ja Bård sai vakuutuksen, että Gunhilda oli kauniimpi kuin Signe. Hän oli, näet sen, uljaampi ja hienempi sekä vielä päälliseksi iloisempi, reippaampi ja soreamman näköisempi kuin tuo valkoisen kalpea, hiljainen Lid'in tyttö. Tällaiset olivat nuo lumoavat vilkkaat silmät;

Bård kuumeni ja punehtui, kun Gunhilda katsoi häneen. Sitä paitsi oli hän Signeä rikkaampi ja korkeasukuisempi. Bård'ille tuli paljon miettimistä tämän asian vuoksi ja usein toivoi hän saavansa vakaasti puhutella Gunhildaa. Mutta se ei tullut äntiin. – On myöskin muistettava, että vouti ei ole koskaan ollut hyvässä kansan suosiossa.

* * * * *

Kun he olivat päässeet ripille, saatiin heitä yhä harvemmin nähdä; Gunhilda oleskeli enimmäkseen kotona. Muuan vanhanpuoleinen rouvasnainen tuli tähän aikaan voutilaan, missä hänen piti ruveta emännöimään sekä opettamaan samalla Gunhildaa hienompiin tapoihin; hän kuuluu olleen, niin ainakin sanottiin, voudin sukulaisia. Mutta eipä Gunhilda hänestä paljoa välittänytkään. Enimmälleen oleili hän vaan piikakamarissa ja keittiössä, taikka heiskalehti toisinaan ulkona, kuten ennenkin oli tehnyt, hiihteli ja liukuili suksilla, lauleli totuttuita laulujaan sekä ajatteli Bård'ia. Aina sunnuntaina ja pyhinä, jolloin messua pidettiin, meni hän halulla kirkkoon ja oli perin onnellinen saatuaan nähdä lempensä esineen. Mutta Bård ei sattunut olemaankaan kaikisti kirkossa ja silloin tuli tyttö moneksi päiväksi pahalle tuulelle. – Kukaan ei arvannut eikä oivaltanut asian oikeaa laitaa; mutta vanhat palveliattaret sanoivat hänen tulevan yhä vaan paremmin ja paremmin äitinsä kaltaiseksi.

Tähän aikaan rupesi Bård uudelleen ajattelemaan Signeä. Hän olisi paremmin paikallaan omakseni, mietti hän, ja hänen kanssaan yhtymisestä seuraisi enemmän etua ja mukavuutta. Gunhilda on liian raivoisa ja vielä muukalais-sukuinen; eikä tuokaan, mitä hänen äidistään on huhuttu, ole mitään viehättävää muistella, ja eikä niistä seurauksista tyttökään vapaa liene, ajatteli Bård. Hän mieltiyikin Signe'en, ja tällä tavoin kului vuosi umpeen. Silloin puhuivat kyläläisetkin kaikenmoista Bård Neset'istä ja Signe Lid'istä. Ja ihmisten löpötykset levisivät aina voudin taloon asti.

Kun Gunhilda sai tämän kuulla, tuli hän niin mielipahoilleen, että hän oikein itki. Hänessä syttyi ankara viha Signeä vastaan, semmoinen viha, että veri oikein kuohui hänessä. Onko tuo heikko Lid-tynkki hänen voittava? Ottaako hän nyt sen pojan, jonka Gunhilda on itselleen valinnut? Ei sinä ilmoisna ikänä! Gunhilda tahtoo saada tuon pojan, ja kukaan ei häntä siitä estä. Mitä sitten moinen moukan-tympykkä, tuommoinen kuollon-kalpea, tyhmä olento hah, hah, kyllä hän saa nähdä, miten pitkälle hän pääsee Gunhilda Niilon tyttären kanssa! Ja nyt Gunhilda päätti kun päättikin saada Bård'in vaikka kiven sisästä. Bård on hänen; Gunhilda piti hänestä, ja sen jonka hän lemmittynään piti, tahtoi hän saada. Sen hän myöskin tiesi, että Bård'kin pitää hänestä. Bård oli ujo eikä hän luullut voivansa saada sellaista tyttöä kuin Gunhilda; sen vuoksi oli hän koettanut kosiä Signeä, mutta nyt voipi hän mietteensä muuttaa, ja Gunhilda tiesi siis hänen olevan tulossa. Silloin saa Lid-tynkki vaan pureskella kynsiään hänen peräänsä! Sittenpä saa hän hävetä oikein luuta silmillä siitä, että hänellä on ollut niin suuria ajatuksia. Hah, hah, kyllä se nyt kuitenkin toisin käy! Ja Gunhilda nauroi ilosta. Nyt ei hän voinut olla sisällä, vaan meni ulos heikkalehtamaan ja mietiskeli mietiskelemistään, kunnes hän vihdoinkin pääsi ihan selville siitä, että asia oli niin. Ilta lähenei ja hän oli väsyksissä. Erään koivun juurella oli kivi, ja hän istui sille. Aurinko oli laskeumaisillaan; laajat varjot levisivät lehdolle ja joille. Hiljaisuus vallitsi metsässä; vaan kaukaa vuorten välistä kuului jotakin toivotusta. Linnut asettuivat yöpuilleen pesiinsä. Hyttyset survoilivat laskevan auringon punertavien säteiden kimalteessa. Gunhilda istui kauvan ja uneksi; vihdoin nousi hän seisoaalleen, katseli loistavilla silmillään laaksoa, hymyili kahdelle rastaalle, jotka tulivat lentäen, hألvi puunlehvällä sääskiä kasvoiltaan, ja lähti laulaen kotiinsa.

* * * * *

Seuraavana sunnuntaina meni Gunhilda kirkkoon. Päivä oli ihana; hän tiesi nyt jotenkin varmaan Bård'in tulevan. Varhain nousi Gunhilda ylös; hänen sydämensä tykytti, kun hän meni. Kirkossa asettui hän istumaan sellaiseen paikkaan, että Bård ainakin näkisi hänet; sillä

hän tiesi nyt ainakin uudessa vaatteuksessaan olevansa kuulun kaunis. Mutta sittekin tunsu hän itsensä raskasmieliseksi ja kummalliseksi. Hänessä syntyi nimittäin semmoinen tunne, että ne ajatukset, jotka hänen siinä istuessaan valtasivat, olivat tuskin luvallisiakaan, ja mikäli kirkko täyttyi väestä, sikäli tunsu hän itsensä ujommaksi ja alakuloisemmaksi. Kaikki kirkkoon tuliat kumartuivat rukoukseen; tämä saattoi Gunhildankin yhä enemmän ja enemmän kumartamaan päätänsä, ja se kainous, jota hän tunsu, punehdutti häntä. Kun Bård vihdoinkin astui kirkon-ovesta sisään ja silmäili ympärilleen, tuli hän niin hämillensä, että kasvonsa vaalenivat; sillä niin kaunista, kuin Gunhilda nyt oli, ei Bård ollut milloinkaan ennen nähnyt. Oli ikäänkuin hän olisi samalla kertaa nähnyt sekä Gunhildan että Signe'n: Gunhildan komeana ja lämpimän ihanana sekä Signe'n hellä tunteisena, hiljaisena, tyynenä ja lempeänä. Hän painoi silmänsä alas välttääkseen lumousta. Mutta sitten lasketuana istumaan ei hän enää voinut hallita silmiänsä. Hän istui yhdessä kohden ja tähysteli Gunhildaa. Toisinaan kun heidän silmäilyksensä sattuivat yhteen, punehuivat he kumpikin. – Signe tuli vähää myöhemmin ja kun Bård nyt näki hänen, näytti tämä tuossa talonpoikaisessa puvussa ja hiljaisuuteen taipuvassa ujossa luonteessaan hänen mielestään perin vähäpätöiseltä olennotta; mutta Gunhilda oli komea ja uhkea, kuin "ritari-impä" laulussa, ja sen lisäksi vielä niin lemmekäs ja hehkuva. Hienosti ja puhtaasti oli hänen pukunsa valmistettu, ja sujuvasti ja luonnikkaasti verhosi se hänen pyöreätä hartiotaan ja pulleaa poveaan; vaan Signe oli lauhkea ja vaalea, ilman palavuutta ja ryhtiä, hidas ja verkallinen koko olennessaan, ja kun hän istui tuossa nojaten virsikirjaansa vasten, näytti hän Bård'in mielestä melkein muukalaiselta. Ei maar, tuo ei sovi sille, joka voipi saada sellaisenkin tytön, kuin Gunhildan!

Ne silmäilyt, joita Gunhilda Bård'iin loi, olivat niin ihmeellisiä, niin lumoavia ja niin kainoutta ja hehkuvia ajatuksia täynnä, että joka kerta kun ne osuivat Bård'iin, tunsu tämä kuuman virin ruumiissaan. Ja Bård pian vaipui niin syviin mietteisiin ja miitelmiin, että hän melkein unohti missä hän olikaan. Kun Signe yhden ainoankin kerran uskalsi häneen katsoa vilaista, niin hän oikein säpsähti; sillä Bård istuessaan siellä tuijotteli Gunhildaan niin kiintyneenä, kuin hän olisi hortunut siihen. Tämä tuotti Signelle sellaisen ajatuksen, että Gunhilda oli kukaties oppinut enemmän äidiltään kuin itse kokenut.

Gunhilda lähti kirkosta ennen Jumalan-palveluksen päättymistä ja silmäili samassa Bård'ia ikäänkuin olisi tahtonut sanoa odottavansa häntä, ja että hän tulisi heti perässä. Siitä tuokiosta ruveten ei Bård'illa enää ollutkaan lepoa. Gunhildan mentyä tuntui hänestä, ikään kuin koko kirkko olisi pimennyt. Koskaan ennen ei hänestä ollut tuntunut kirkko pienine ikkunoineen, ahtaine penkkineen ja sen alttaria ja kuori-ovea kaartavine, siniseksi maalattuine tai kullattuine puu-enkelinkuvineen niin tukalalta kuin nyt. Hän seurasi ajatuksissaan Gunhildaa, tämän kulkiessa metsän läpitse vaaleiden kukkasten keskitse auringon säteiden säihkyessä. Bård'issa oli jotakin joka pakoitti hänen seuraamaan tyttöä; hän oli näkevinään ikäänkuin Gunhilda olisi kääntynyt ja katsellut jälkeensä, tuleeko hän. Jumalan palvelus tuntui hänestä siis kovin pitkältä ja pappi hitaisimmalta nahjukselta, sillä niinkauan oli se hänestä viipyvänä pienimmissäkin toimissansa! Viimein ei Bård voinut enää mieltään maltaa; hän nousi äänetönnä ja lähti, vaikka pahalla omalla tunnolla, ja tuumasi, että ihmisten pitäisi saada nähdä kenen perään hän meni. Signeä ei hän suvainnut näkevänsä, eipä edes ajattelevansaakaan häntä.

Kirkon edustalla oli vähäinen joukko ihmisiä, jotka puhelivat keskenään; Bård hiipi heidän välitsensä ja lähti kotia päin. Millään ehdolla ei hän suvainnut matkatoveria mukanaan tulemaan. Kun hän vaan pääsisi metsään – kenties? ehkä hän voi saavuttaa tytön, eihän se liene kaukana tieltä.

Poika joutui ihan hurmeeseen. Oli juuri kuin ilma olisi hehkunut ja tuoksunut; jok'ainoa hengähdys tuoksui onnea ja ihmeellisiä tunteita. Metsäkin, missä hän kulki, näytti mielestään elävän ja liikkuvan; kaikki yhdistyivät ja heijastuivat auringon lämpimiin säteihin: kauniit värit, suloinen tuoksu ja lempeät varjot. Kuohuvan ilon valtaamana sanoi hän itsekseen: hän suosii minua! ja tämän lausui hän kerta toisensa perään, yhäti samallaisella onnella niin, että hän ikään kuin hengitti lempeä. Ja nyt oivalsi Bård, että hänkin rakastaa Gunhildaa ja oli ainakin lempinyt häntä. Mutta

Signeä! – toisella tavalla oli sen asian laita; eihän se ollutkaan rakkautta, se on ollut aivan toista, ainoastaan laimeaa, sammuvaa, innotonta unelmaa ilman tällaista tulta ja lämpöä; se oli vaan tavallista tuttavuutta. Mutta *tämä*, tämä on rakkautta! Sellaista, jollaisessa rakkaudessa ihminen voipi mennä vaikka kuolemaankin: mutta rakkaudestaan Signeen, sen hän kyllä tunsi, ei hän olisi voinut kuolla.

Hän ei ajatellut; hänellä oli vaan mielikuvia ja tunteita, hän uneksi niin, että hän oikein hehkui. Tulta leimusi hänen mielestään ilmakin, joka auringon lempeää lämpöä uhkuvana virtaili hänen ympärillään tuhansien kukkasten suloisessa tuoksussa. Hän oli onnellisin poika, mitä maa kantaa. Kahdenkymmenen vuotias, kaunis, rikas ja onnellinen tyttöjen pateissa – hänellä oli syytä ollakin iloinen, hän saattoi mielellään uneksiakin. Voudintytär oli tosin korkeammalla arvo-asteella, mutta eihän Bård Neset'kään ollut huonoimpia, ja että tyttö häntä rakasti, sen hän tiesi jo entisestään, ja sen oli hän taas tänäänkin nähnyt. Niin armaita silmiä ei voi kukaan uneksiakaan; herttaisimmatkin naissilmät, joita hän entuudestaan tunsi, olivat näihin verraten, vaan sulottomat ja kylmät. Kaikki oli kalpean kolkkoa Gunhildan rinnalla; kaikki halpaa varjoa vaan hänen mykevään, luontevaan poveensa, hänen tummiin, kiiltäviin hiuskutriinsa verraten; hän oli täydellisin, mitä asu voipi kuvaella; hänen ympärillään aaltoili lemmen-auringon lämmittävä rakkauden lumomeri. – Metsä tuli yhä tiheämmäksi, mitä edemmäksi Bård ennätti. Korkea hongikko ja taaja lehdikko täytti maan; auringon-säteet kimalisivat puiden lehviin, ikäänkuin kultasateena. Ruskeita oravia hyppi sinne tänne ja kirjava kissa koputteli hongan-oksaa. Kaikki oli niin hiljaista ja onnellista, että Bård ei ollut vielä milloinkaan nähnyt tämän päivän vertaista.

* * * * *

Näin iloisena kävellessään, täytyi Bård'in kuitenkin seisahtua, sillä jälestänsä mäeltä kuuli hän laulun. Tämä oli naisen ääni, raikas, vaan suloinen ja hellä, ikään kuin varova, toisinaan hieman vapisevakin; saattoi kyllä arvata, että se oli joku tyttö, joka yli laakson lauleli sulholleen, vaan oli peloissaan siitä, että joku muukin sen kuulisi. Bård pysyi yhdessä kohden ja kuunteli laulua, joka tenhokkaasti veti häntä puoleensa, sillä tuo oli kaunista laulun säveltä, joka kuului niin viehättävältä metsän hiljaisuudessa ja sopi niin hyvin pojan omille lämpimille unelmille. Laulu kuului vähitellen lähenevän häntä, ja kohtapa eroitti hän sanatkin ja tajusi sen tarkoituksen:

Ei o'o hyvä karskin pojan
Suotta kosiskella;
Koht' ei tiedä kenen tytön
Saakaan kullaksensa!

Tyttö vuottaa vuodet, päivät
Uneksien huolissaan,
Nuoruutensa kevät kuluu
Pojat hänt' ei muistakaan!

Tässä seurasi hetkisen äänettömyys ja sitten kuului laulu taas, mutta nyt vaan pikkuisen matkan päästä mäeltä.

En koskana usko karskia poikaa,
Sen mieli on kylmin ja kankein.
Mä sieväni, sorjani valitsen vaan
Se kaikist' on pulskin ja parhain.

Tässä vaikeni laulu. Bård tunsu mielensä kummalliseksi; hän mielti ensin hetkisen ja lauloi sitten:

Ken laulaa lehdos' vihannass'
Siimeksessä aikojaan?
Jos hemppu o'ot, niin odotas,
Mua et saakkaan milloinkaan!

Hetkisen kuluttua kuului vastaan:

Sä poikanen karski kuin olletkaan
Niin varo myös aseetonta!
Ei helppo o'o kohdata hemppukkaa,
Se hurmannut niin on monta!

Tämä vaikutti Bård'iin; – Hän tunsu äänen. Nyt kahisi pensaikko, nauru kuului, ja parin pähkinä-pensaan välistä pilkistihe näkyviin rattoisasti hymyilevät, hehkuvat ja lempeät kasvot; pyöreä pää ja paksut, tumman-ruskeat hiukset pistäytyivät esiin. Tämä oli Gunhilda.

Bård katsella töllötteli, ikäänkuin ei olisi voinut uskoa omia silmiään. Tyttö äkkäsi sen ja nauroi taas. "Ole varoillasi!" sanoi Gunhilda. "Sinä et keksi lumon livaustakaan, ennenkuin olet lumosalissani Skreds-nuten'issa ilkeiden pitkä-kärsäisten noitain keskellä, ja pyrkiessäsi ulos, ovatkin portit sulletut... Nyt poika!" Ja Gunhilda oli niin lumoavainen, että Bård tahtoi syleillä häntä, mutta silloin nauroi hän ja juoksi pois ja Bård perässä. Nyt kiidettiin kuin hengen edestä. Bård'in sydän tykki kuin tuli; veri kihisi hänen korvissaan, ja hänen silmänsä leimusivat tulta iskien niin, että hän näki sivultaan levottomia välkytyksiä. "Gunhilda!" Tyttö juoksi – vaan nyt alkoi Bård jo saavuttaa häntä. "Suvaitse minun puhella kanssasi, Gunhilda!" pyysi hän, ja nyt oli hän niin lähellä tyttöä, että siinä ei pakeneminen enää auttanut. Gunhilda lievahdettuaan syrjään seisautui, ja oli nyt vallan vaalea, mutta punetui kohta. "Nyt tulet sinä vuorelle, jos et – !" lausui tyttö teeskennellyllä naurulla. "Vuorelle tai minne tahdotkin; mutta anna minun seurata sinua" pyysi poika. "Sinä olet kaunein mitä minä olen nähnyt". Suunnaton ilo loisti tytön kasvoista ja nyt oli hän voittanut! Mutta heti loi Gunhilda silmänsä alaspäin ja rupesi vakavaksi. "Nyt sinä valehtelet", sanoi hän. "Vaikka paikalla kuolisin", intti Bård vastaan. "Vaiti", virkkoi Gunhilda, "sen mitä nyt sanot minulle, olet sinä jo ammoiin kerroin vakuuttanut Signe'llekin." "Ei, sitä en ole tehnyt! sillä tämmöistä rakkautta ei minulla ole ikänä ollut häneen! Nähdessäni sinut tulen minä oikein huumeuksiin; en milloinkaan muistele häntä, jos sinä myönnät minulle lupauksesi." Gunhilda katseli syrjittäin ylös ja naurahteli, jonka tähden Bård arveli hänen tulleen hulluksi. Sitten sanoi tyttö: "Minä en usko sinua, ennenkuin näen". "Kaikkia mitä sinä sanot, tahdon minä tehdä." "Ei kaikkea!" "Kyllä, niin totta kuin tässä olen..." Silloin katsoi hän vakaasti Bård'iin, sanoen: "Pyydän siis sinun tänä päivänä sanomaan itsesi irti Signe'stä". "Enhän minä ole ikänä Signeen minkäänlaisella sanalla itseäni sitonutkaan". "Se ei ole totta!" "Kyllä, tosiaankin. Ajatellut olen kyllä toisinaan häntä ja puhunutkin hänen kanssaan; mutta minkäänlaisesta lupausta en koskaan ole hänelle antanut". "Voitko sinä sen valallasi vahvistaa?" "Aivan varmaan, niin kalliisti kuin tahdotkin." "Mutta nyt tulee sinun luvata minulle, että tästä lähin et milloinkaan puhu hänen kanssaan." "Minä en katso sinne päinkään, missä hän on ja kulkee." "Onko tuo nyt varmaa?" "On, niin totta kuin Jumala minua auttakoon!" – Nyt leimahti koko tuo verraton 17-vuotiaan tytön rakkaus ilmi liekkeihin; ja ylpeä hän oli, sillä nyt oli hän voittanut. Kauemmin ei hän siis malttanut itseään hillitä: hän kievahti Bård'in kaulaan niin lemмен lämpimänä ja innostuneena, että tämä melkein pelästyi, lausuen tyttö samassa: "Nyt olemme aina yhdessä." – Pian sitten oli tyttö poissa, ja Bård jäi seisomaan yksinään lumottuna juuri kuin olisi unesta herännyt.

Kummallista! Tämä jota Bård ei olisi milloinkaan uskonut ... hän, Gunhilda, joka oli niin erilainen kaikista muista, ... ja jota hän puolittain oli pelännytkin. Onko tämä nyt totta? Vai onko hän nähnyt unta? Onko hän ollut aivan huumeuksissa.

Mutta loitolla mäellä huhoiltiin pitkään, miellyttävästi ja suloisesti; sen kuuli kyllä, että huhoilia oli iloinen. Bård hivahti seisoaan ja taas kuului huhoileminen. Totta tämä onkin. Ei hän ollutkaan uneksinut. Hän lähti monissa mietteissä kotiansa. Tämän tästäkin täytyi hänen kysyä itseltään: mikä lieneekään syynä siihen, että en ole iloisempi. Kukaties se, että tuo asia on sattunut niin äkkipäätä.

Mutta tästä lähtien oli Bård ihmisten mielestä kummallinen. Varsinkin herätti huomiota se, ett'ei hän enää mennyt Lid'in luokse. Kutkaan muut paitsi Signe eivät arvanneet, mikä tähän oli syynä; mutta tällä tytöllä oli asiasta omat ajatuksensa ja hän oli siis vaiti.

Gunhilda oli nyt mahtava ja varsin onnellinen. Sulhonsa lemmen oli hän voittanut ja vielä päälliseksi yhdellä ainoalla yrityksellä, joka sysäsi Lid'in tytön aivan takapajulle. Nyt sai tuo vaalean-kalpea moukan-tynkki nähdä, kumpi heistä oli voimallisempi. Oi, miten Signen sydäntä mahtoikaan karvastella. Ja miten mahtoikaan hän kadehtia Gunhildaa. Kyllä, kyllä, vaan mitäpä sinä siihen nyt voit? Olisipa tosiaankin paikallaan, jos joku pitäjään tytöistä voisi ruveta häätämään Gunhilda Niilon tytärtä.

Ja nyt oli poika ihan varmaan hänen omansa. Miten voitetun näköisenä ja suijistuneena Bård olikaan nähdessään Gunhildan; miten nöyrästi hän pyysikään, ja miten kuuliaisena hän antautuikaan hänelle! Tyttö nauroi ilosta ajatellessaan sitä, miten kaikki muut ihmettelivät hänen muuttumistaan aivan toisellaiseksi. Hän juoksenteli ulkona useammin kuin tavallista, laulellen ja viserrellen lintujen kera kilpaa. Kun hän pääsi semmoiselle mäen-rinteelle, mihin Neset näkyi, huhoili hän niin, että seudun kunnaat kaikuiivat. Ja silloin taas, kun hän oleili sisällä, kävi koko huoneessa semmoinen jyty, semmoinen ilo, että vanha vouti ei tahtonut saada rauhaa missään. Vouti pahkiloitsi tuota, ja kylläpä siihen jo tuskautuikin; joutuipa hän väliin tavoittelemaankin häntä; mutta usein jäi ukko seisoa töllöttämään ja huutamaan perään, kun tyttö kiitihe ympäri metsistyneenä ja keveänä kuin lintu, ja vihdoin tulikin vouti huomaamaan sen, mitä ei hän vielä ennen ollut älynnytkään: että tyttärensä oli sokea neito. Tuohan on jotakin ajateltavaa! Hän oli aina ollut nureissaan siitä, ett'ei Gunhilda ollut poika; mutta kun hän ajatteli ympäri, niin olihan jo kaunis tyttökin hyvä olemassa. "Gunhilda, tyttöseni," kysyi hän eräänä päivänä, "tiedätkö kuinka vanha sinä olet?" "Seitsemän toista vuotias", vastasi tyttö-hempukka rattoisasti hymyillen – "seitsemäntoista vuotias!" "Hm!" mumisi vanhus, "oletko sinä noin iloinen seitsemänneistä toista ikävuodestasi? Sinä et kyllin tiedä, että seitsemäntoista vuoden ikä on vaarallinen aika?" Tyttö silmäili isäänsä kujeellisesti naurahdellen. "Mahtaneekohan tuo niin olla?" kysyi tyttö. "Niinpä niinkin, mutta," virkkoi vouti, "katso sinä vaan eteesi!" Hänen mieleensä juontui oman nuoruutensa muistot silmätessään tytärtään; tuommoisenhan hattara Margareta-vainajakin oli nuoruutensa aikana. Mutta eivätpä nuo entisetkään ajat ansaitse juuri miettimistä; vouti meni konttoriin niin kiireesti kuin pääsi. Nyt on vaan hankittava tyttärelle kelpo mies, ajatteli Niilo Pedersen.

Mutta Gunhilda ei miettinyt sitä. Tyttö tapasi usein Bård'in milloin kirkkotiellä, milloinpa missäkin, ja nämä kohtaukset olivat ainoita, joita Gunhilda piti arvossa. Tämä oli paljasta rakkautta, ilman ajatusta, vapaaluontoista ja vallatonta ikäänkuin taivaan linnuilla. He puhelivat paljon keskenään, mutta enimmäkseen oma-kohtaisuuksistaan, sitä vastoin vaan harvoin tulevaisuudestaan, sillä tulevaisuutta ei ollut niin helppo miettiä, kuin he voivat toivoa, mutta sen he heittivätkin pois mielestään. Gunhilda erittäinkin johti puhetta. Bård joutui vaan kuuntelemaan, unhottaen itsensäkin, uneksien; useinkaan ei hän tietänyt mitä Gunhilda sanoi, hän vaan silmäili ja silmäili tyttöä, hänen liikkuvaa, hymyilevää suutansa valkoisine hampaineen, ja silmiään, jotka loistivat välähtelevällä hohteella, tuota tuuhevaa tukkaa ja noita hienoja käsiä. Nämä yhdessä-olot eivät olleet koskaan pitkiä, mutta sitä enemmän onnellisia; Bård arveli, ett'ei hän niittä voisi eläkönsä.

Syksy läheni lähenemistään. Bård ja Gunhilda tapasivat yhä harvemmin toisensa. Mutta viimein kuitenkin saivat ihmiset tietoa tuosta lempi-touhusta. Ja silloinpas levisi kaikellaisia puheita ympäri

pitäjään. Kukaan ei tajunnut Bård'in mielialaa. Kun kyllä olisi saanut sellaisenkin tytön kuin Signe'n, joka ei tosin ole erin omaisen rikas, mutta kumminkin kaunis ja sievä, ja päälliseksi niin kätevä ja työteliäs kaikissa töissään, kuin tyttö ikänä voipi olla, ja hän sen sijaan ottaa tuon puolihupsun voudin-tyttären, jolla nyt kyllä on rahoja, vaan joka ei ymmärrä vähintäkään, mitä talossa tarvitaan; varmaankin on siis poika mieltä vailla. Tällaiset juorupuheet tulivat vihdoin aina Neset'in väenkin korville. Nyt ruvettiin kääntämään asiaa niin, että Nesiläiset olivat vanhaa äveriästä talonpoikaissukua, vanhin ja etevin sukukunta koko pitäässä; ja Nesiläiset olivat aina olleet ensimmäisenä ja ikäänkuin johtajina kaikissa niissä kahakoissa, joita voi syntyä pappien ja ankarain voutien kesken. Olipa Bård'in iso-isäkin kerran nuoruudessaan ollut mukana tällaisessa kapinassa ja ajanut voudin pitäjäästä tiehensä, jonka karkoituksen hän teki semmoisella rajuudella, että vouti hädin tuskin pääsi hengissä matkoihinsa. Näiden seikkain vuoksi pidettiin Nesiläisiä oikeina "kansanvoiman" edustajina virkamiehiä vastaan, ja olivatkin he aina ponnistelleet vanhan talon-poikaistavan pysyttämiseksi ja siten osoittaneet olevansa etevimpiä vertaistensa joukossa. Kun he saivat kuulla tätä Bård'ista ja Gunhildasta, tekivät he siitä vaan pilaa. Mutta näitä puheita ei kuitenkaan sopinut vanhalle iso-isälle kertoa, sillä moista kuullessaan olisi hän varmaan syleskellyt niin, että se olisi oikein peloittanut. Tätä kaikkea vastaan oli Bård aseeton, ja se vielä pahinta, että hänen mielestään olivat vanhat varmaankin oikeassa. Gunhilda huomasikin pian, että Bård ei enää ollutkaan yhtä iloinen kuin ennen. Mutta hän arveli kuitenkin ihmisten lörpötysten vaan olevan tuohon syynä. Gunhilda koki tavalla, jos milläkin saattaa häntä iloisemmaksi; mutta entiselleen ei Bård sittenkään tullut, ja siitäkös tyttö oli pahoillaan. "Mitä sinä huolit noin paljon tuommoisista?" sanoi hän: "minäkään, vaikka olen naisihminen, en välitä niin vähääkään sellaisista!" Eipä Bård'ikaan, oman sanansa mukaan, ollut noista piittaavinaan; vaan siinä ei hän ainakaan totta puhunut.

Sitten sai Bård kuulla, että Signe oli hänen tähtensä tullut oikein kipeäksi. Tämä sattui häneen jotenkin ottavasti, eikä hän voinut vielääkään olla suosimatta semmoista tyttöä, joka rakasti niin lämpimästi ja uskollisesti ja kuitenkin niin tyynesti ja puhtaasti häntä.

* * * * *

Kaikki voutilan väki tunsivat Bård'in ja Gunhildan välisen suhteen yhtä tarkalleen kuin itse talonkin olot. Yhden seikan oli vouti erittäinkin huomannut, nimittäin sen, että Gunhilda viime aikoina oli suuresti tasaantunut. Voudilla oli kuitenkin omat ajatuksensa tästä; hän arveli, näet sen, tuon tulevan siitä, että tyttö oli niin yksinäinen.

Eräänä päivänä kevät-talvella matkusti vouti kaupunkiin. Ja kun hän palasi kaupungista oli hänen mukanaan muuan hienokäyttöksinen nuorukainen, jota hän nimitti herra Jörgen'iksi, ja jonka hän sanoi olevan aatelismiehen. "Sepä auttane", sanoi vouti itsekseen.

Ja kylläpä tuo jonkullaista mieltymystä herättikin; sillä Gunhildan mielestä oli mies hyvinkin hupainen sen vuoksi, että hän oli niin erilainen muiden poikien suhteen, joita hän oli tottunut näkemään; ja sitten vielä puhui hän kauniisti. Tuo nuori herra oli puoleksi saksalainen ja toisinaan puhui hän sellaisia asioita, jotka kuuluivat usein hullumaisilta. Gunhilda nauroikin hänelle ja tulipa hänelle ajatuksia semmoisiakin, että tuo mies on tyhmä. Muuten oli nuorukainen sangen sorea poika, pikimustalla tukalla ja suurilla tummanruskeilla viikseillä; kasvoissaan näkyi hieman muukalaisuutta sekä samalla hiukan hienouttakin, ja hänellä oli iso, köyry-nenä, juuri kuin kotkan tai haukan nokka. Hän tahtoi aina seurustella Gunhildan kanssa ja vihdoin juontui tytön mieleen se ajatus, että hänkin, muka, tullut kosimaan. "Mitä tuo mies tahtoo ja mitä vehkeitä hänellä on?" kysyi hän isältään. Vanhus katsoi tirkistelevin silmin tyttärensä. "Eikös hän ole kunnon poika?" kysyi hän. "Kukaties hän mieli minua, vai mitä hän kulkee ja nuuskii?" virkkoi Gunhilda ja näytti välinpitämättömältä. "Niin", vastasi vouti lyhyesti, vaikka huomasikin, ettei tämä tyttöä ollenkaan miellyttänyt, "tarkoitus on se, että hän kuitenkin sinun saa. Hän ei ole rikas, mutta hän on aatelinen ... no niin, minulla on

omat mietteeni asiasta. Muista vaan, että kohtelet häntä kelpo-käytöksellä!" Vouti lähti paikalta, ja Gunhilda jäi äänetönnä ällistelemään.

Saadessaan sittemmin päivällä nähdä Gunhildan, joutui herra Jörgen aivan kummastuksiinsa ja kysyi miten nyt mahtaa asiat olla! Hän melkein lempi tyttöä ja sitä paitsi kun tyttö on ainakin hänen henttunsa, kuten hän itse arveli, niin olihan hänellä kyllä oikein jotakin kysyäkin.

Silloin sanoi Gunhilda hänelle kaikki suoraan. Hän, aatelismies kun oli, ei voinut ketään väkisin kosia, kun kerran sai kuulla totuuden. Ja Gunhilda selitti nyt hänelle pitävänsä eräästä toisesta ja olevansa jo tämän kanssa kihloissakin; olipahan hän nyt miten kunniakas aatelinen hyvänsä, niin täytyihän hänen viimeinkin saatuaan tyttöltä tämän kuulla, heittää turhat toiveensa ja peruuttaa tytön isän kanssa keskustelemansa välipuheet ja matkustaa tiehensä. Herra Jörgen vaaleni ja pyyteli pyytämistään, mutta Gunhilda oli häntä voimallisempi niin, että miehen täytyi kuin täytyikin luopua hänestä. Silloinpa oli Gunhilda mielestään voittanut ja oli siis nyt entistään iloisempi.

Mutta hetken kuluttua tuli tytön isäkin huoneeseen. Ja silloinkos Gunhilda pelästy; sillä hän näki nyt vanhuksen olevan vihoissaan. Ukko ei tosin puhunut monta sanaa, mutta hänen harvatkin sanansa olivat nyt entistään vakaampia ja sattuvampia. Olisihan nyt tytön pitänyt osata järkeään käyttää ja ottaa sen miehen, jonka isä ja Jumala hänelle antoivat; sillä muuten hänen olisi tullut tietää, että isä-ukolla on sekä voimia että tahtoakin saada tyttärensä taipumaan. Ukko ei suvainnut itseään pidettävän kaateella omassa talossaan. Eipä Gunhilda ollut koskaan kuullut moisia sanoja, jotka olivat niin voimallisia kuin nämä; ne oikein viilsivät häntä ja ne veivät häneltä sekä rohkeuden että ryhdin. Tyttö taipuu pyytämään: "Älkää olko noin kova! Minä rakastan toista..." Vouti tömisteli ja telmi lattialla. "Aiotko sinä luulotella minua mielikuvituksillasi? Kuka on täällä ollut semmoinen, jonka kanssa sinä olet tuttavuuteen joutanut? Mielinet kai mennä naimisiin jonkun moukan kanssa – kukaties?"

Samassa tuokiossa oivalsi Gunhilda sen, mitä ei ollut vielä koskaan ennen ajatellutkaan, että Neset'in Bård onkin vaan talollissäätyinen. Mutta oikein ajatellen, hän ei olekaan sentään hetikään samallinen, kuin muut moukat – hän on, näet sen, kuin herras-mies muiden säätyläistensä rinnalla; mutta talonpoikainen on hän kuitenkin kaikissa tapauksissa. Ja kun vouti oli nyt selitellyt asian selville, hävetytti tyttöä niin, että hän ujostuksesta oikein kuumeni. Talonpoikainen! Moukkaa oli hän siis rakastanut ja vielä niin suhdattomasti lempinyt... Hän peitti kasvonsa ja tunsi itsensä auttamattomaksi. Vouti ei sanonut nyt tästä sen enempää, vaan muistutti vielä lyhyesti siitä, että tyttärensä nyt miettisi asiaa huomiseksi. Ja niin poistui vouti huoneesta. Gunhilda jäi yksinäisenä seisomaan, niin kummallisesti yksinäisenä, jommoista hän ei ollut milloinkaan tuntenut. Hän peräili ja peräili etenevää isäänsä ja mietiskeli, että hänen mukanaan nyt poistui kaikki, mistä hän oli iloinnut ja mihin hän oli toivonut.

* * * * *

Mutta vähitellen muuttuikin hänen surunsa ja arkamaisuutensa oikein kuohuvaksi vihaksi. Kuka on se, joka tähän on syyppä? Herra Jörgen! Aatelismies! Sen elävä, jolla on enemmän nenää kuin mieltä ja suurempi parta kuin ryhti; tuo raukkamainen olento, joka ei edes omin kykyinsä pystynyt kosimaankaan, ja joka tuskin osasi puhuaakaan... Hän puri hammasta. Tuo se nyt oli, muka, aatelillinen! Lupaa miehevästi ottaa tytön turviinsa, vaan aikookin pettää hänen, – hän ei ole edes niinkään miehekäs, että pitäisi sanansa ... siinä ei hän ole ainakaan torpan poikaa parempi! Mitä hänellä oli tekemistä? Minkätähden tuli hän tänne häkähierimeksi juuri nyt, kun tyttö toisen kanssa tahtoo pysyä lemмен-siteissä? Jos hän luulikin tällä tavoin Gunhildan suosion voittavansa, niin siinäpä hän kumminkin harhaan joutui.

Ja vanhus sitten. Hän ei ollut koskaan ennen piitannut työstä, kun nyt tahtoessaan naittaa häntä. "Minulla on omat ajatukseni tästä asiasta", tuumaili hän. Mitä Gunhildalla sitten oli hänen ajatustensa kanssa tekemistä? Hän tahtoi pitää suosittunsa; hän tahtoi pitää sen hyvänänsä maailmassa; vanhuksen

mietteet eivät häneen koskeneet. Hän oli hänen isänsä, se on kyllä tosi; mutta kuitenkin ei Gunhilda voinut mielipidettään muuttaa, Kun ei Bård tule! – "Moukkako"? hän ei ole mikään "moukka". Gunhilda tahtoi päästä hänen luokseen, juuri hänen luokseen tahtoi hän mennä tänä iltana. Bård'in tulisi ottaa hänen heti. Sittenhän saisivat muut olla hämillään ja kynsiään pureskellen katsoa muljostella Gunhildan perään; silloinpa hän onkin rehevää puolestaan eikä hänellä ole enää mitään tekemistä heidän kanssaan.

Muuan vanha nainen tuli hänen huoneeseensa tuoden illallis-aterian ja kynttilän. "Missä hra Jörgen on?" kysäsi Gunhilda katsoen häneen. Mummu siunaili; sillä hänen mielestään oli ikäänkuin hän olisi katsellut itse rouva Margareetaa, – niin vaalean ja omituisen näköinen oli Gunhilda. Tyttö kiivastui yhä enemmän; hän tepisteli lattialla niin, että mummu oikein vapisi: "Missä herra Jörgen on?" "Lähtenyt, mennyt hyvä neiti", änkytti mummu ja hiipihe samalla ovea kohti. "Mennyt!" huusi Gunhilda ja kalpeni kummallisesti; "mutta sittenhän minä olenkin vapaa!" Mummu oli jo ehtinyt ulos ja puhui nyt ovesta: "herra Jörgen aikoo varmaankin tulla vielä tänne", sanoi hän.

"Ohoh, onkohan vielä niinkin," ajatteli Gunhilda. "Mutta sittenpä yritetään!" Viha oli jo taas tehnyt hänen uskaliaaksi. Gunhilda ei ollut tottunut kumartelemaan ketään eikä kovuudellakaan taipumaan. Hän oli kuin nuori varsa, joka ensi kerran on valjaissa; hän telmilehti julmasti irti päästäkseen. Mutta lähtöön hankkiessaan ja aikoessaan paeta talosta Neset'iin, muistikin hän, että sinne ei uskallakaan mennä, jos ei varmaan tiedä josko Bård sattuisi olemaan kotonansa häntä vastaan ottamassa. Hän kammosi noita vanhuksia, sillä hän pelkäsi heidän tahtovan hänelle pahaa; jos hän menisi sinne karkulaisena, niin lähettäisivät he hänen samaa päätä takaisin. Näitä miettiessään äkkäsi Gunhilda, että ikkunalasi olikin suurella puuluukulla sulettu. Hän kirkui tulistuneena ja juoksi ovea kohti tahtoen päästä ulos, mutta ovikin oli teljetty. Silloin oli hän vähältä tuskiinsa uupua. Sulettuna! Hän, joka ilmoisen ikänsä on ollut vapaa kuin lintu. Sulettuna ja eroitettuna kaikesta siitä, mitä hän tahtoi ja mikä oli hänelle hupaista ja hauskaa, vangittuna kuin varas ja vielä sitten tällä haavaa. Hänestä tuntui oikein tukehduttavalta ja hän vaipui tuolille; sydämensä oli levottomuuden vaivuttamana, hänen mielestään tuntui olo niin tukalalta, ikäänkuin olisi hän elävänä arkkuun laskettu.

Samassa tuokiossa tunsu hän kummallista mielenliikutusta...

Hän kallisti päätänsä, vaaleni kuin lumi ja heti sen jälkeen hän taas kovin punehtui. Aivan uudet ajatukset valtasivat nyt hänen. Vieno hymyily, puoleksi hämillinen ja puoleksi onnellinen loistihe noilta nuorilta huulilta; rinta sykki raskaasti, ja hän hikoili vesimärkänä. Herra Jumala, kun se kuitenkin on niin... Hän tosin oli sitä toisinaan miettinyt, vaan ajanut heti sellaiset ajatukset tuuleen; sillä moista ei hän tahtonut uskoa... Kuumentava ujous saattoi hänen kumartumaan alas, joka hämillisyys ei kuitenkaan tehnyt häntä onnettomaksi. Niin ajatellen Bård'ia tuli hän yhä ujommaksi ja samalla vieläkin onnellisemmaksi. Jos Bård sen tietäisi! – hymyili hän ihastuneena. Miten iloiseksi hän tulisikaan ja miten hän suosisikaan Gunhildaa. Niin, Kaikkiväkevän kasvoin edessä, nyt on Gunhilda Bård'in oma. Tyttö vapisi istuessaan siellä: tuhannet epäselvät ajatukset seuloivat hänen päässään; tuo nuori hempukka tunsu itsensä sekä masennetuksi että koroitetuksi, sekä nöyryytetyksi että julkeaksi siitä, että hän tiesi olevansa äiti.

Mutta silloin juotui hänen mieleensä isänsä ja herra Jörgen. Mietteensä kääntyivät toiselle suunnalle. Tuo puhdas, luonnollinen äidintunne, puoleksi neitsyellistä häveliäisyyttä ja puoleksi äidillistä onnellisuutta, muuttui kuihduttavan häveliäisyyden tunteeksi. Nyt oivalsi hän, mitä oli tehnyt. Nyt huomasi hän sen. Hän oli elänyt mitättömien tyttö-retkujen tavalla eikä kunniallisena neitona. Hän oli unhottanut, että se, mikä talonpoikain kesken kyllä käypi laatuun, onkin mitä suurin huonomainaisuus paremmille ihmisille; hän oli aivan häpeissään; kunniallisten ihmisten joukkoon ei hän enää julkene mennä ja vieläpä moukkaväkikin rupeaa häntä pilanaan pitämään... Tuo oli suurempi häpeä, mitä ihminen voipi sietääkään. Tämän tukalan tunteen valtaamana vääntelehti hän kuin sairas ja kyyristeli ikäänkuin olisi tahtonut piiloutua. Tämän perästä ei hän enää julennut katsoa muihin ihmisiin. Hänen täytyy nyt paeta koko seudulta. Hänen täytyy lymyytyä kivien ta'a ja luoliin kuten varkaan; ja itse lapsikin, josta hän oli raskaana, tulee olemaan kunniaton. Mihin hän suunnittaa

tiensä? Isänsä olisi ajava hänen pois; jos hän menisi Neset'iin, niin sielläkin nuo vanhukset usuttaisivat koiran hänen kimppuunsa, ja Signe! – Gunhilda hypähti kiukkuisena seisoalleen; – *nyt*

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.